

עונה
30
2013
2014

הרקוויאם של פורה

הקאמרטה הישראלית ירושלים
מנהל מוסיקלי: אבנר בירון

הקאמרטע הישראלית ירושלים
 המייסד והמנהל המוסיקלי: **אבנר בירון**
 יועץ: **יוסף ברדנשווילי**

חברי התזמורת						
כינור ראשון	כינור שני	ויולה	צ'לו	קונטרבאס	אבוב	קן יער
מתן דגן*	אטיין מנרי*	מיכאל פלסקוב*	צבי אורליאנסקי*	דמיטרי רוזנצוויג*	מוקי זוהר*	אלון ראובן*
נטלי שר*	אדוארד רזניק*	דורון אלפרין	יפים אייזנשטד*	גנאדי ליטבין	אורי מירז	
כרמלה ליימן**	זינה לוין	בוריס רימר	מרינה כץ*			
מיכאל בויאנר	קן ליפקר	אנדריי שפליניקוב	אלכסנדר סינלניקוב**	חליל	בסון	
פאבל גלגנוב	מיכאל קונצביץ'			אסתי רופא*	מאוריצי פאז*	
רומן יוסופוב					קריסטיונס גרינס	
סופיה קירסנובה						

כנר עמית כבוד: ארנולד קוביליאנסקי

נגנים אורחים: מיכאל מלצר, חליל וחלילית; עמית סלומון, קן; דימה לויטס ומרט גורביץ', חצוצרה;
 קן פנפיומן זהבי, טימפני; איריס גלברזון הירש, אורגן וצ'מבלו; אולגה מויטליס, נבל

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל				
פרופ' רות ארנון*, יו"ר	יצחק אלרון*	פרופ' בני גיגר*	פרופ' משה הדני*	רו"ח רענן קופ
יעקב אייזנר*	שמשון ארד	עו"ד יאיר גרין*	ניסים לוי	פרופ' אורי קרשון
ד"ר חנן אלון	פרופ' אבי בן בסט	רוברט דרייק	פרופ' מנחם פיש*	ברוך שלו*

הצוות האדמיניסטרטיבי			
מנהל כללי: בן ציון שירה	מנהלת שיווק: תמר אומנסקי	יועץ משפטי: עו"ד עמי פולמן	העוגב, שנבנה ע"י גדעון שמיר, והטימפני הועמדו לרשות התזמורת באדיבות קן התרבות אמריקה-ישראל
מנהל אדמיניסטרטיבי: מיכאל קונצביץ'	מכירות: דגן פדר	הנהלת חשבונות: שרית יצחקי	
מפיק וספרן: מורן מגן	מנהל במה: ואלרי אקסיונוב		

מחלקת מנויים: 1-700-55-2000 | בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' ההגנה 13, הגבעה הצרפתית, ירושלים | טל: 02-5020503 | פקס: 02-5020504
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com | אימייל: info@jcamerata.com

התזמורת נתמכת על ידי: משרד התרבות והספורט | עיריית ירושלים, האגף לתרבות | קן מרק ריץ' ומסתייעת בתורמים שונים.

עונה
30
2013
2014

ירושלים / המינהל הקהילתי, הגבעה הצרפתית
יום ג', 8.10.13 בשעה 11:30 (קונצרט מיוחד עם תהליך העבודה)

שורש / כפר הגמלאים פרוטיאה בהר
יום ה', 10.10.13 בשעה 16:00

תל אביב / מוזיאון תל אביב לאמנות
יום ו', 11.10.13 בשעה 13:00; מוצ"ש, 12.10.13 בשעה 20:30
יום א', 13.10.13 בשעה 20:30

ירושלים / אולם הנרי קראון יום ג', 15.10.13 בשעה 20:00

אריאל / היכל התרבות יום ד', 16.10.13 בשעה 20:00

חיפה / אודיטוריום רפפורט יום ה', 17.10.13 בשעה 20:00

עכו / אולם הקונסרבטוריון העירוני
מוצ"ש, 19.10.13 בשעה 21:00
(סימפוניה מס' 34 של היידן תחליף את Les Illuminations של בריטן
וקלייר מגנאג'י תופיע במקום שרה פוקס)

התזמורת מודה לבנותיו של עקיבא עצמון ז"ל בעבור השאלת הכינור בעל הצליל המיוחד, שעליו הפליא לנגן כאשר לא היה עסוק בהקמת המדינה. בכינור ינגן אטיין מגרי, מוביל סקציית הכינור השני.

כתיבת התוכנית: בני הנדל עיצוב: חגית מימון

הרקוויאם של פורה

אבנר בירון מנצח
שרה פוקס סופרן (בריטניה)
גיא פלץ בריטון (ישראל)
אסתי רופא חליל (ישראל)
האנסמבל הקולי הישראלי
מנהל מוסיקלי: יובל בן עוזר

קלוד דביסי (1862-1918)
סירינגס לחליל סולו

בנג'מין בריטן (1913-1976)
ההארות (Les Illuminations)
לסופרן ולתזמורת כלי קשת אופ' 18

ז'אן-פיליפ ראמו (1683-1764)
7 פרקים משתי הסוויטות
"האינדיאנים האצילים"

הפסקה

גבריאל פורה (1845-1924)
רקוויאם ברה מינור אופ' 48
למקהלה מעורבת, לסולנים ולתזמורת

אנחנו מודים לגב' רות חפץ ולד"ר אבנר בהט
בעבור עזרתם בתרגום שירי רמבו.

חדשנות ומעוף מאפיינים את המנצח והחלילן אבנר בירון, מייסדה, מנהלה ומנצחה הקבוע של הקאמרה הישראלית ירושלים. בעבודה שיטתית ויצירתית הקנה לתזמורת יוקרה בארץ ובעולם והופעותיה תחת שרביטו זוכות לשבחי הביקורת, לאמון המנויים הוותיקים ולהערכת המצטרפים החדשים. מלבד 29 עונות הקונצרטים על בימות המוסיקה בארץ, הופיעה הקאמרה הישראלית ירושלים באולמות המרכזיים של פריס, אמסטרדם, ברלין, לוצרן, באזל, ז'נבה, מדריד, ניו יורק, וושינגטון, לוס אנג'לס, שיקגו, אלסקה, בייג'ין, שנחאי, טביליסי, ירוואן ועוד.

לצד העלאת נכסי צאן הברזל של המוסיקה הקלאסית, אבנר בירון משלב ברפרטואר הקאמרה יצירות מעניינות ונדירות מן המוסיקה העולמית והוא מזמין בעבור התזמורת יצירות חדשות ממלחינים ישראלים. חלק ניכר מזמנה וממרצה של התזמורת מיוחד לפעולות חינוך למוסיקה בקרב תלמידים בירושלים וברחבי הארץ.

את הקריירה המוסיקלית שלו החל אבנר בירון כחלילן בתזמורת הפילהרמונית הישראלית ובתזמורת הקאמרית הישראלית. לפני כן למד ביולוגיה באוניברסיטה העברית והשתלם בניצוח באקדמיה למוסיקה בווינה ובמוצרטאום של זלצבורג. גישתו למוסיקה ולאניטרפרטציה מושפעת מהשכלתו הרחבה במוסיקה ובמדע. כחלילן הירבה להופיע בירון בהרכבים קאמריים וברסיטלים וניהל כיתות אמן רבות משתתפים בארץ

ובחוץ לארץ. כמורה וכמחנך העמיד דורות של חלילנים ושל מורים לחליל. הוא אף הקים את "אנסמבל סולני הגליל", הרכב וירטואוזי שזכה להצלחה בינלאומית בזמן קצר.

אבנר בירון ניצח על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור והסינפונויטה באר שבע, והוא מוזמן לנצח על תזמורת ברחבי העולם. כמוכן כיהן כמנהל המוסיקלי של פסטיבלים, ביניהם "אבו גוש" ו"מי מוסיקה וטבע בגליל".

ב-1994 נתמנה בירון לראש האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. בשלוש הקדנציות של כהונתו הצעיד את האקדמיה להישגים מרשימים: הוא יזם פתיחת מחלקה למוסיקה מזרחית, הקים את התזמורת הקאמרית של האקדמיה ויסד את הפקולטה למוסיקה רב-תחומית. בירון נבחר לכהן כחבר הועדה המתמדת של ארגון האקדמיות הגבוהות למוסיקה באירופה (AEC). ב-2005 זכה בפרס שרת החינוך על מצוינות ותרומה אמנותית רבת שנים בתחום המוסיקה בארץ.

שרה פוקס / סופרן

שרה פוקס, ילידת יורקשר (1973), סיימה תואר בוגר ב-Royal Holloway College של אוניברסיטת לונדון והשלימה את לימודיה בקולג' המלכותי למוסיקה. ב-1997 זכתה בפרס קתלין פרייר וב-2000 בפרס ג'ון כריסטי. ב-2012 הוכתרה עמית של כבוד בקולג' הולוויי שבו למדה. שרה היא סופרן רב גונית, המיטיבה לבצע אורטוריות, אופרות ותיאטרון מוסיקלי.

בין תפקידיה הבולטים באופרה: אֶסְטֵרִיה בֶּטְמַרְלֵנו (הנדל) באופרה המלכותית קובנט גרדן ובבתי האופרה של מינכן וברצלונה, צרלינה בֶּדוֹן ג'ובאני (מוצרט) בקובנט גרדן, בפסטיבל גליינדבורן ובאופרת סינסינטי, וגלינדֶה בֶּטְבֵּעַת הַיִּנְבִּלוֹנְגִים (וגנר) בקובנט גרדן ובפסטיבל זלצבורג ואקס-א-פרובנס, סוזאנה בִּישׂוּאִי פִּיגֵרו (מוצרט) בגליינדבורן ובאופרה הדנית המלכותית, מימי בלה בּוֹהֵם (פוצ'יני) ותפקידי מרב ומיכל באורטוריה **שאול** (הנדל) באופרת מינכן, איליה באִידוֹמֵנָאו (מוצרט) עם האופרה הפלמית ולוסי לוקיט באופרת הֶקֶצְבִּינִים של גיי ופּוֹשׁ בקובנט גרדן.

שרה הופיעה עם תזמורת קונצ'רטו קלן בעתליה של הנדל, עם פילהרמוניה הלונדונית בסימפוניה הרביעית של מאהלר, עם האקדמיה למוסיקה עתיקה במשיח להנדל, ועם תזמורת ג'ון וילסון במחזות זמר אמריקניים. היא הופיעה ב-BBC Proms הלונדוני, בפסטיבל אדינבורו ובפסטיבל שלוש המקהלות. היא שרה עם הפילהרמונית של ברלין, התזמורת הקאמרית האירופית, תזמורת האלה של מנצ'סטר, הסימפונית של ברמינגהם, הסימפונית של סן פרנסיסקו ותזמורת מינסוטה, תחת שרביטי ראטל, מאזל, מקרס, בולטון ופאפנו.

בין הופעותיה העתידיות: תפקיד מיכאלה בכרמן מאת ביזה בקובנט גרדן, הסימפוניה השנייה של מאהלר עם הפילהרמונית של ברלין בניצוח סר סיימון ראטל, רסיטלים עם ה-Classical Opera Company והלונדונית ועם הפסנתרן הבריטי גרהם ג'ונסון בוויגמור הול וקונצרטים עם המלחין והזמר הרב-תחומי רופוס וינירייט בהאג ובדרזדן.

גיא פלץ / בריטון

גיא פלץ נולד בשנת 1992 בבקריית אונו. הוא בוגר התיכון לאמנויות ע"ש תלמה ילין בגבעתיים והוא לומד שירה וניצוח באקדמיה למוסיקה בירושלים, אצל מרינה לויט, עידו אריאל ויבגני צירלין. הוא משרת כמוסיקאי מצטיין בחיל החינוך והנוער של צה"ל. בעבר שר במקהלת מורן, וכיום הוא משמש מנצח משנה באנסמבל סולני מורן.

גיא שר ברביעיית "גלוריאנה", המבצעת מוסיקה מתקופת הרנסנס והופיע כסולן עם תזמורת נתניה הקאמרית הקיבוצית, התזמורת הקאמרית הישראלית, תזמורת הבארוק ירושלים, המקהלה הקאמרית ירושלים, תזמורת האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, אנסמבל בארוקדה, אנסמבל סולני באך, אנסמבל פניקס, האנסמבל האנגלי Taverner Consort והפולני Capella Cracoviensis.

גיא פלץ השתתף בסדנאות ובכיתות אמן עם: ג'ואן דורנמן (ארה"ב), אן מוניאוס (קנדה), ריטה דאמס (הולנד), פיטר הארווי (בריטניה), גראהם ג'ונסון (בריטניה), דיוד שטרן (ארה"ב-ישראל) ושרון רוסטורף-זמיר (ישראל).

גיא פלץ הופיע במשיח להנדל, בביתן הבדידות של נעם סיוון, בבת יפתח של אהרון חרל"פ, בתפקיד אניאס בדידו ואניאס של פרסל, בתפקיד זורגה בדולי הפנינים לביזה, פֶּאק בחלום ליל קיץ של בריטן, אוטונה בהכתרתה של פופאה של מונטוורדי ואפולו באורפיאו של מונטוורדי בקונצרט עם אנדרו פארוט ונגני טוורנר בפסטיבל המוסיקה Herrenchiemsee בגרמניה בקיץ 2012.

גיא זכה במלגות הצטיינות מטעם קרן התרבות אמריקה ישראל (2008-2011) ובפרסים מטעם קרן בוכמן-היימן וקרן רונן. כמו כן זכה בפרס על שם עו"ד ליאון שטרן, פרס בית הספר תלמה ילין (2010) ופרס דיקן הפקולטה לאמנויות הביצוע של האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים.

האנסמבל הקולי הישראלי / בניהולו המוסיקלי של יובל בן עוזר

הוא משתתף בפסטיבלים בינלאומיים בגרמניה, לוקסמבורג, סרדיניה, סלובניה, פורטוגל, צרפת וקוריאה. האנסמבל זכה בפרסים ראשונים בתחרויות בינלאומיות למקהלות במלטה (1998), בספרד (2000) ובבלגיה (2001).

זמרי המקהלה:

סופרן: תום בן ישי, נעמי בריל אנגל, טליה דישון, עטר דויד, דפנה זהבי, שלומית ישעיהו, נאוה סהר, שקד סטרול.
אלט: עדית ביגל, ערה גבעוני, הדס דהרי, נועה דורון, אביבית הוכשטר/שחר לוי, סיגל חביב, תמר לנדסברג יקרביץ'.
טנור: גבריאל גולר, משה הס, אליאב לביא, כפיר לוי, עודד עמיר, טל קוך, לירן קופל.
בס: קדם ברגר, אלון חזן, גיא פלץ, עזז פרנקו, מוטי סטפק, פיטר סימפסון, אנטולי קרסיק, רונן רביד.

*תחת השם "האנסמבל הקולי החדש"

גיימס לוויין, דניאל בארנבוים, אנטוניו פפאנו, דניאל אורן ונ'זפה סינפולי. בן עוזר משמש גם כמנהל המוסיקלי של מקהלת הקיבוץ הארצי והוא יועץ ומרצה מבוקש בתחום השילוב בין מוסיקה ועבודת צוות וניהול.

האנסמבל הקולי הישראלי מופיע עם התזמורת המובילות בישראל ובהן הפילהרמונית הישראלית, הקאמרה הישראלית ירושלים, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור ותזמורת נתניה הקאמרית הקיבוצית. לצד ההופעות תחת שרביטו של בן עוזר, האנסמבל מופיע עם מנצחים מן השורה הראשונה בעולם: פרידו ברניוס, ג'ון פול, אנדרו פארוט ואנתוני רולי.

האנסמבל משתתף באורח קבוע בסדרות קונצרטים בערים הגדולות בארץ והוא נטל חלק בביצועי בכורה בפסטיבל ישראל, ביניהם **רבי אמנון ממגנצה** מאת רון וידברג ו**משורר בניו יורק** מאת דורי פרנס. כמו כן

מאז נוסד האנסמבל הקולי הישראלי* בידי יובל בן עוזר בשנת 1993, כבש את מקומו כגוף הקולי המקהלתי הקאמרי המוביל בישראל. האנסמבל מורכב מזמרות ומזמרים מקצועיים, הוא שר במיטב האולמות והפסטיבלים בארץ וזוכה להצלחה בקרב הקהל, המבקרים ואנשי המקצוע. רפרטואר האנסמבל משתרע ממוסיקת ימי הביניים ועד למוסיקה בת זמננו ובכלל זה יצירות אוונגרדיות והקלטות פסקול לסרטים.

מנצחו ומנהלו המוסיקלי של האנסמבל, **יובל בן עוזר**, הוא בוגר האקדמיה למוסיקה בירושלים ובית הספר למוסיקה באוניברסיטת אינדיאנה שבארצות הברית. כמנצח אורח ניצח על כל התזמורות החשובות בישראל ועל תזמורות באירופה ובדרום אמריקה. בן עוזר מרבה לשתף פעולה עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית. כמנצח המקהלה עבד בקונצרטי הפילהרמונית תחת שרביטיהם של גדולי המנצחים בעולם: זובין מהטה,

חלק מן הנוף המדברי שסביבו, הוא מכיר הרמוניות שאין למצוא בספרינו". בהסתכלות מקרוב רואים כי האימפרסיוניזם הצד את האוזן שהשיג דביסי ביצירתו איננו משיכת קולמוס בעלמא, כי אם פרי תכנון קפדני: הנעימה בנויה בתחילתה ממרווחים של טונים שלמים: סי במול, לה במול, פה דיאז, מי. אחר כך משולב סולם כרומטי עולה ולאחריו סולם פנטטוני בתוספת הצליל פה. בהמשך הסולם הכרומטי חוזר, ובמחזור (רפריזה) המנגינה שבה אל סולם מרווחי הטונים השלמים. סולם טונים שלמים אחר נבחר לסיום: סי, לה, סול, פה, מי במול, רה במול. דביסי מחליף סולמות ללא הרף ביצירתו הקצרה, אך מעניין לציין שמן הסולמות הדיאטוניים, המזורי והמינורי, הוא נמנע בקפידה.

למרות הערצתו התחילית למוסיקה של ואגנר, שאותה נסע לשמוע בביירוט, החליט דביסי בשלב כלשהו להפנות לה עורף לטובת אידיום צרפתי ייחודי. בניגוד ליצירותיו אדירות ההיקף של ואגנר ושל מלחינים אחרים בני הזרם הרומנטי המאוחר, בחר דביסי בצורות קטנות ונגישות יותר. סירינקס היא דוגמה טובה. כדי להבליט את צרפתיותה, דביסי מחקה בה את חיתוך הדיבור הצרפתי, שכל התאמותיו כידוע בסופי המילים, אך ייחודו בבידול בין הברות ארוכות לקצרות. את זאת שומעים בסירינקס בריתמוס: היצירה כתובה במשקל 3/4, אך האורכים השונים שדביסי מעניק לצלילים השונים, הפרמאטות התדירות ושינויי הטמפו התכופים הרשומים בשולי החמשות מפיקים את היצירה המעניינת הזאת מן המשקל המשולש "הרגיל".

דביסי הלחין את יצירתו הקצרה **סירינקס** לחליל סולו לפני מאה שנה, כמוסיקת ביניים למחזה "פסיכה" של ידידו גבריאל מוריי. פירוש השם סירינקס הוא "חליל פאן", כלי נגינה עתיק יומין העשוי קני סוף בעלי אורכים שונים המחוברים זה לזה; המנגן מפיק את המנגינה על ידי נישוף מעל קצות הקנים החלולים. הכלי היה קשור במיתולוגיה היוונית לחצי-האל פאן בעל התאווה, ובמחזה של מוריי הקטע "סירינקס" מלווה את הסצנה שבה פאן נופח את נשמתו. היצירה הופיעה בדפוס רק בשנת 1927, תשע שנים אחרי מות המלחין.

ההרמוניות הדו-משמעיות והמשקל החופשי של סירינקס תואמים יפה את אמירת דביסי: "המוסיקה האהובה עלי ביותר היא הנגינה שמשמע בחלילו רועה מצרי. כיוון שהוא

פי שמרדו פורצי הדרך באמנות הפלסטית - מאנה, מונה, דגה - במצוות האקדמיה לציור של זמנם, כך מרדו מקביליהם "האימפרסיוניסטים" במוסיקה - דביסי, ראול, סאטי - בהלכות הפרופסורים של עידנם, שקבעו כיצד יש להלחין וכיצד אין להלחין. קצת אחרי תום לימודיו כתב קלוד דביסי, פסנתרן נמרץ, מלחין חדשן ומבקר חד, על יצירה שהלחין: "אני בטוח שהיא תידחה, כי המכון הצרפתי רואה בנתיב שהוא מתווה שביל יחידי אין בלתו! אבל - מה לעשות? אני מאוהב מדי בחירותי, דבק מדי ברעיונותיי".

בנעוריו התרועע דביסי עם טולוז-לותרק, ויסלר ודון ובאוזני תלמידה השמיע את ההרהור כי לו היה הדבר בידו היה מעדיף להיות צייר ממלחין. משלמד מחבריו הסימבוליסטים כי המסתורי עדיף מן הנטורליסטי וכי ההתרשמות עדיפה מן ההעתקה, יישם עקרונות אלה גם בהלחנותיו, וכך היה בעיני הביקורת ל"אבי האימפרסיוניזם במוסיקה". שמות יצירותיו ופרקיהן מלאי אימאז'ים חושיים: "משחר עד צהריים על הים", "משחק הגלים", "דו שיח בין הרוח לים", "הקתדרלה השקועה", "מראות", "ערבסקות", "נוקטורנים", "אור ירח". אך המרד של דביסי היה לא רק בכותרות, אלא במהות עצמה: "צבעי" התזמור שהניח על החמשות היו כרומטיים ומעורפלי זהות: אקורדים בלתי טונאליים או בעלי טונליות כפולה, סולמות אוקטוניים ופנטטוניים, סולמות של טונים שלמים, מודולציות פתע הצצות יש מאין בלי מעבר הרמוני.

שו צונג

אירה ברטמן

רון בורשבסקי

יניב ד'אור

רובי יוז

מוקי זוהר

שמחה אלוהית

שו צונג מנצח ופסנתר (סין)
אירה ברטמן סופרן (ישראל)

- מוצרט קונצ'רטו לפסנתר מס' 9 במי במול מז'ור ק' 271
- מאהלר משירי שוליה נודד (שירים 3 ו-4)
- מאהלר סימפוניה מס' 4 בסול מז'ור בעיבוד לתזמורת קאמרית

אשדוד: היכל התרבות

יום ד', 11.12.13 בשעה 20:30

ירושלים: אולם הנרי קראון

יום ה', 12.12.13 בשעה 20:00

תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות

מוצ"ש, 14.12.13 בשעה 20:00

פתח תקוה: היכל התרבות

יום א', 15.12.13 בשעה 20:00

אשקלון: היכל התרבות

יום ב', 16.12.13 בשעה 20:00

על הגובה

רון בורשבסקי מנצח
רובי יוז סופרן (אנגליה)
יניב ד'אור קונטרטו טנור (ישראל)
מוקי זוהר אבוב (ישראל)

- ויואלדי סטבת מאטר לקונטרטו טנור ולכלי קשת רי"ו 621
 - שוברט סלווה רגינה לסופרן ולכלי קשת בלה מז'ור אופ' 153
 - היינריך פון ביבר קרב ב-10 ברה מז'ור
 - ויואלדי קונצ'רטו לאבוב ולתזמורת כלי קשת בלה מינור רי"ו 463
 - יוסף ברדנשוילי שירי יין ואהבה (בכורה עולמית)
 - מוצרט האריה "קבלו תודתי" ק' 383
- תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות / יום ו', 22.11.13 בשעה 13:00
- מוצ"ש, 23.11.13 בשעה 20:00; יום א', 24.11.13 בשעה 20:30
- כרמיאל: היכל התרבות / יום ג', 26.11.13 בשעה 20:30
- כפר סבא: אודיטוריום ספיר / יום ד', 27.11.13 בשעה 20:30
- ירושלים: אולם הנרי קראון / יום ה', 28.11.13 בשעה 20:00
- רחובות: אולם ויקס במכון ויצמן למדע / מוצ"ש, 30.11.13 בשעה 20:30

תרועה - מאסטוזו / ערים - אלגרו / א' אמירה - לנטו / ב' קדמוניות - אלגרטו / מלכות - אלגרו / נוף ים - אלגרו / נגינת ביניים - מודרטו / יצור מרהיב - לנטו / מצעד - אלה מרצה / פרידה - לרגו כ-23 דקות

בחודש הבא ימלאו 100 שנה להולדת בנג'מין בריטן, ראשון המלחינים הבריטים שיצירתו זיכתה אותו בתואר אצולה. חצי שנה לפני מותו העניקה לו המלכה אליזבת את התואר "ברון בריטן מאולדבורו שבמחוז סאפוק". בריטן הוא בלא ספק אחת מדמויות המפתח של מוסיקת המאה העשרים ובקריירת ההלחנה שילב גם ניצוח ופסנתרנות. הוא היה ילד פלא: אמו האמינה כי יהיה הב' הרביעי אחרי באך, בטהובן וברהמס והיא צדקה (אולי לא לדעת ההונגרים - שיעדיפו את בלה ברטוק).

בריטן, שזכה לאהדה ארוכת שנים בקרב הבריטים, זינק לידי מוניטין בינלאומי כשהלחין את האופרה "פיטר גריימס" ביוני 1945. עיקר פרסומו בא לו בזכות שיריו, יצירותיו למקהלה והאופרות שהלחין. הוא יצר גם מוסיקה תזמורתית וקאמרית והרבה להלחין לבני נוער. רבות מיצירותיו מושמעות תדיר, ביניהן "המדריך לתזמורת לבני הנעורים", "רקוויאם המלחמה", "חגיגת מזמורי חג המולד" והאופרות "בילי באד", "חלום ליל קיץ" ו"טבעת החנק".

את מלאכת ההלחנה החל בריטן בהיותו בן חמש, ובתקופה ההיא הפנים כל תו של שלושת הב' - באך-בטהובן-ברהמס. עשר שנים אחר כך החל ללמוד אצל פרנק ברידג', מלחין מתקדם וקוסמופוליטי, שקירבו אל יצירות דביסי וראוול, שנברג וברג, סטרובינסקי ושוסטקוביץ'. עם זאת, חוקרי

מוסיקה רואים בבריטן "שמרן מתקדם", שנטה יותר אל עבר הניאו-רומנטיות והמינימליזם ופחות אל עבר האוונגרדיזם, הסריאליזם והאטונליות.

ב-1940, בעידודו של המנצח סרגיי קוסביצקי, החל בריטן להתרכז בסוגת האופרה: הוא הלחין תשע אופרות, ולשם העלאתן יסד להקה ושמה The English Opera Group, אשר בנוסף לאופרות בריטן הציגה גם אופרות קאמריות אנגליות אחרות: "אופרת הקבצנים" של גיי ופפוש (הבסיס ל"אופרה בגרוש" של ברכט/ווייל) ו"דידו ואניאס" של הנרי פרסל. ב-1948 ייסד בריטן עם חברו לחיים, הטנור פיטר פירס, ועם הבמאי ליבריתן אריק קרוזייה, פסטיבל מוסיקה בעיירה אולדבורו שבמחוז ילדותו סאפוק. הפסטיבל מעלה אופרות בריטן ויצירות אחרות עד עצם היום הזה ונספחת לו תוכנית חינוכית למוסיקאים צעירים מבריטניה ומן העולם.

את מחזור השירים Les Illuminations הלחין בריטן בשנת 1939, משנפלו לידי טקסטים אניגמטיים למדי שכתב בין השנים 1872-1875 ארתור רמבו (Arthur Rimbaud), משורר צרפתי ממבשרי הסימבוליזם והסוריאליזם. השפה הצרפתית של מחזור השירים מושיבה את יצירתו של האנגלי היחיד בתוכניתו בחיק הצרפתיות של שלושת שכניו לקונצרט, אך ליצירה יש דווקא שורשים אנגליים: רמבו כתב את מקצת

השירים בלונדון והמושג Illuminations היה בתקופת כתיבת השירים מילה באנגלית שמשמעה "תחרוטים צבעוניים". וכך ראה רמבו את הטקסטים - כרישומי צבע על החיים. ייתכן שהסוריאליזם שלהם ורושם האפל (יש האומרים שהושפעו מנטילת סמים יוצרי הזיות) היווה אלמנט משיכה לבריטן. תהליך ההלחנה החל בסאפוק והשלמתו הייתה בארצות הברית. זהו ראשון מחזורי שיריו של בריטן שזכו לפופולאריות ניכרת והוא נחשב גולת הכותרת של תקופת יצירתו המוקדמת. במחזור אסופה מגוונת של דינאמיקות והלכי רוח וניתן למצוא בו שיח מרתק בין המילים למנגינה ולהרמוניות, ובין הקול לבין כלי הקשת. (ראו תרגומי השירים והערות להם בעמודים הבאים).

בריטן הלחין את המחזור לסופרן ולתזמורת כלי קשת והקדישו לזמרת סופי ויס (Wyss), אך שנתיים אחרי הבכורה שכתב את היצירה בעבור קול הטנור של אהובו פיטר פירס. ביוגרף בריטן, דיוויד מתיוז, מעיר כי "היצירה חושנית יותר כששרה אותה סופרן, הקול שבעבורו נכתב המחזור במקור".

*אילו היה הדבר מאה שנה אחר כך ייתכן שהיה קורא להם "שקופיות" או "קליפים".

ההארות (או: התחריטים הצבעוניים)

שירים בפרוזה או בחרוז חופשי שחיבר ארתור רמבו בין 1872 ל-1875
שהלחין בנג'מין בריטן ב-1939. עברית: בני הנדל

Vénus entre dans les cavernes
des forgerons et des ermites. Des
groupes de beffrois chantent les
idées des peuples. Des châteaux
bâtis en os sort la musique
inconnue...Le paradis des orages
s'effondre...

Les sauvages dansent sans cesse la
fête de la nuit...Quels bons bras,
quelle belle heure me rendront cette
région d'où viennent mes sommeils
et mes moindres mouvements?

3a. Phrase

J'ai tendu des cordes de clocher à
clocher; des guirlandes de fenêtre
à fenêtre; des chaînes d'or d'étoile
à étoile, et je danse.

1. תרועה

לי לבדי המפתח
למצעד פראי זה.

3 פעמים מופיע משפט זה (מעין מוטו היצירה)
במחזור: כאן הוא מושר פורטיסימו, בפרק 6 -
פיאניסימו ובמקומו המקורי, בסוף פרק 8 -
שוב פורטיסימו. בריטן - בעקבות רמבו -
התכוון לרמזו כי רק בידי האמן, המביט בעולם
בריכוז ובריחוק, לתת משמעות מסוגנת
ל"מצעד הפראי" שהוא החיים.

2. ערים

אלה ערים! זהו עם שלמענו התרוממו
רכסים אלה - הרי אלגני* והרי הלבנון
הלומי החלום! בקתות רועים של בדולח
ועץ נעות על מסילות וגלגילות לא
נראות. לועות עתיקים של הרי געש,
מוקפי סלעי ענק ודקלי נחושת,
שואגים בנועם בלהבות.

תהלוכות פיות-חלום בגלימות פוך
ענבריות עולות מן הנקיקים. ממעל,
צביים יונקים משדי הלבנה, רגליהם
טובלים באשדים ובאטדים. כוהנות בכחוס
פרבריות מיבבות והלבנה בוהקת ונאנקת.

1. Fanfare

J'ai seul la clef
de cette parade sauvage.

2. Villes

Ce sont des villes! C'est un peuple
pour qui se sont montés ces
Alleghenies et ces Libans de rêve! Des
chalets de cristal et de bois se meuvent
sur des rails et des poulies invisibles.
Les vieux cratères ceints de colosses
et de palmiers de cuivre rugissent
mélodieusement dans les feux...

Des cortèges de Mabs en robes rouges,
opalines, montent des ravines.
Là-haut, les pieds dans la cascade et
les ronces, les cerfs tettent Diane.
Les Bacchantes des banlieues
sanglotent et la lune brûle et hurle.

*רכס הרים בארה"ב.

Les Illuminations

Poèmes en prose ou en vers libres composés par Arthur Rimbaud
entre 1872 et 1875 et mis en musique par Benjamin Britten en 1939

3b. קדמוניות

הו, בן נאה של פאן! במצחך העטור
פרחים וגרגרים נעות עיניך, כדורים
יקרים. כתמי משקע יין חומים
בשקערוריות לחייה. ניבך זוהרים. חזך
כקתרוס שדנדונו משייטים בין זרועותיך.
לבך פועם בבטן שבו האנדרוגינוס נם.
צעד-נא אל תוך הליל, הנע מעדנות ירך
זו, ירך זו, רגל שמאל זו.

הפרקים "אמירה" ו"קדמוניות" מושרים ברצף.
את המנגינה הלירית והחינינית, העשויה ברובה
צלילי האקורד המזורי, משמיעים הזמרת
וכינור סולו.

4. מלכות

בוקר נאה אחד, בקרב עם עדין להפליא,
גבר ואישה מרשימים עמדו וקראו בקול
בכיכר העיר: "ידידי, אני רוצה כי זו תהיה
מלכתכם". "אני רוצה להיות מלכה!"
הצטחקה היא ורעדה. הוא דיבר אל ידידו
על אודות התגלות, על מבחן שהוכרע.
הם נשענו זה כנגד זה, מתעלפים.

ואכן, הם היו מלכים למשך בוקר שלם,
בהתנוסס קישוטי ארגמן על גגות
הבתים, ולמשך אחר-צהריים שלם, ובו
צעדו אל עבר גינות הדקלים.

הנימה כאן משתנה מקצה לקצה. בריטן כתב
כי הפרק "פומפוזי וסאטירי". הרעיון המרכזי
הוא, כי בנסיבות המתאימות, עלול כל אדם
לראות עצמו כמלך או כאלוהים.

3b. Antique

Gracieux fils de Pan! Autour de
ton front couronné de fleurettes
et de baies, tes yeux, des boules
précieuses, remuent. Tachées de lies
brunes, tes joues se creusent. Tes
croc's luisent. Ta poitrine ressemble
à une cithare, des tintements
circulent dans tes bras blonds. Ton
cœur bat dans ce ventre où dort le
double sexe. Promène-toi, la nuit,
en mouvant doucement cette cuisse,
cette seconde cuisse et cette jambe
de gauche.

4. Royauté

Un beau matin, chez un peuple fort
doux, un homme et une femme
superbes criaient sur la place
publique: "Mes amis, je veux qu'elle
soit reine!" "Je veux être reine!" Elle
riaît et tremblait. Il parlait aux amis
de révélation, d'épreuve terminée. Ils
se pâmaient l'un contre l'autre.

En effet ils furent rois toute une
matinée où les tentures carminées se
relevèrent sur les maisons, et toute
l'après-midi, où ils s'avancèrent du
côté des jardins de palmes.

ונוס באה אל מערות נפחים ונזירים.
צריחי פעמונים מתאגדים לזמר את
רעיוני העמים. מטירות עשויות עצמות
בוקעת מוסיקה בלתי מוכרת. גן-עדן
הסערות קורס.

הפראים מחוללים בלי הפסק את מחול
הלילה. אלו זרועות מיטיבות, איזו
שעת חסד ישיבו לי את המחוז שממנו
תנומותיי באות ותנועותיי הזעירות?

בריטן כתב לסופי ויס, הסופרן שביצעה את
המחזור לראשונה: "נדמה לי שהשיר נכתב
בלונדון והוא רישום נאה של חיי כרך כאוטיים.
אני רוצה שתשירי את זה בנימה מתכתית
ותקיפה, ועל הקריאה "אלה הערים!" להישמע
סרקסטית למדי".

א3. אמירה

מתחתי מיתרים מצ'ריח לצ'ריח,
מקלעות פרחים מחלון לחלון;
שרשרות זהב מכוכב לכוכב, ואני רוקד.

הפרק מסומן "לאט ואקסטטי" ובפני הזמרת
אתגר לזמר בפיאניסימו צלילים מאוד גבוהים
בליווי הרמוני בכלי הקשת.

chantier. Et les frissons s'élèvent et grondent, et la saveur forcenée de ces effets se chargeant avec les sifflements mortels et les rauques musiques que le monde, loin derrière nous, lance sur notre mère de beauté, —elle recule, elle se dresse. Oh! nos os sont revêtus d'un nouveau corps amoureux. O la face cendrée, l'écusson de crin, les bras de cristal! Le canon sur lequel je dois m'abattre à travers la mêlée des arbres et de l'air léger!

8. Parade

Des drôles très solides. Plusieurs ont exploité vos mondes. Sans besoins, et peu pressés de mettre en œuvre leurs brillantes facultés et leur expérience de vos consciences. Quels hommes mûrs! Des yeux hébétés à la façon de la nuit d'été, rouges et noirs, tricolorés, d'acier piqué d'étoiles d'or; des facies déformés, plombés, blêmis, incendiés; des enrouements folâtres! La démarche cruelle des oripeaux! Il y a quelques jeunes...

O le plus violent Paradis de la grimace enragée!...Chinois, Hottentots, bohémiens, niais, hyènes, Molochs, vieilles démences,

5. נוף ים

מרכבות הכסף והנחושת -
חרטומי הפלד והכסף -
מקציפים את הקצף -
מגלים את שורשי החוחים.
זרמי אדמת הבור
ותלמי השפל האדירים
חומקים ומתעגלים מזרחה,
אל עבר גזעי היער,
אל עבר עמודי המזח,
אשר קצהו מוצף
מערבולות של אור.

המוסיקה מדמה כאן את רחש הים והמישברים:
בצלילים המודגשים, בסולמות העולים והיורדים
מהר בפי הזמרת ובליוי התזמורתי הסוער.

6. נגינת ביניים

לי לבדי המפתח למצעד פראי זה.

זה המקום שהזמרת שרה את המוטו לאט
(מודרטו) לצלילי ליווי חולמני ומהורהר של
ויולה ושל צ'לו.

7. יצור מרהיב

אל מול השלג יצור מרהיב, תמיר.
שריקות מוות ומעגלי מוסיקה עמומה
מעלים, מגדלים ומרעידים כרוח רפאים
גוף זה הנערץ. פצעי ארגמן ושחור
צצים בבשרו המרהיב. צבעי החיים
האמיתיים מקדירים, מרקדים ומפוזזים
בחצר סביב הרוח.

ריטוטים עולים ורוטנים, וניחוחם
המתפרע נטען בשריקות המוות

5. Marine

Les chars d'argent et de cuivre -
Les proues d'acier et d'argent -
Battent l'écume -
Soulèvent les souches des ronces.
Les courants de la lande,
Et les ornières immenses du reflux,
Filent circulairement vers l'est,
Vers les piliers de la forêt,
Vers les fûts de la jetée,
Dont l'angle est heurté par des
tourbillons de lumière.

6. Interlude

J'ai seul la clef de cette parade
sauvage.

7. Being Beauteous

Devant une neige un Être de Beauté
de haute taille. Des sifflements de
morts et des cercles de musique
sourde font monter, s'élargir et
trembler comme un spectre ce
corps adoré: des blessures écarlates
et noires éclatent dans les chairs
superbes. Les couleurs propres de
la vie se foncent, dansent, et se
dégagent autour de la Vision, sur le

רבי־להטוטנים הם, ומשנים מקום
ואנשים באמצעות קומדיה מגנטית....

לי לבדי המפתח למצעד פראי זה.

"מצעד" חוזר לנימה הסוערת של "ערים".
בריטן כתב לסופי ויס, הסופרן: "מן הפרק
"מצעד" תיגני, כי הוא תמונת העולם התחתון.
יש להשמיעו בנימה מטילת אימה, מרושעת,
מלוכלכת (סליחה!) וממש נואשת".

9. פרידה

ראינו די. המראות נבחנו מכל הבטיהם.
שמענו די. המולות ערים, עם ערב ולאור
השמש ותמיד. הכרנו די. תחנות החיים.
הו, המולות, הו מראות!
נפרדים בחיבות חדשות ורעש חדש!

האקורדים החוזרים והקווים המלודיים הרחבים
של "יצור מרהיב" חוזרים כאן בטמפו "לרגו
מסטו" (אטי ונוגה), מלא כאב ונוסטלגיה.
ה"מצעד" חלף, ואף כי הטקסט מבטיח
"חיבות חדשות ורעש חדש", המחזור מסתיים
בכאב ובהשלמה.

démons sinistres, ils mêlent les
tours populaires, maternels,
avec les poses et les tendresses
bestiales. Ils interpréteraient des
pièces nouvelles et des chansons
"bonnes filles." Maîtres jongleurs,
ils transforment le lieu et les
personnes et usent de la comédie
magnétique...
J'ai seul la clef de cette parade
sauvage.

9. Départ

Assez vu. La vision s'est
rencontrée à tous les airs. Assez
eu. Rumeurs de villes, le soir,
et au soleil, et toujours. Assez
connu. Les arrêts de la vie.
O Rumeurs et Visions!
Départ dans l'affections et le
bruit neufs!

ובמוסיקות הצורמות שהעולם, רחוק
מאחורינו, משליך על אם זו של יופי -
היא נסוגה, היא מתגבשת. או! עצמותינו
שבו ולבשו גוף אוהב חדש.

הוי, פני האפר, מגן הרעמה, זרועות
הבדולח! התותח שעליו עליי
להשליך גופי מבעד לסבך האילנות
וקלילות האוויר!

זוהי הצהרת אהבה לפיטר פירס, אהובו של
בריטן, והפרק מוקדש לו. האריה האופראית
מלווה בפעימות מז'וריות של כלי הקשת,
והפרימות המחוספסות המזדמנות מסמלות
את הצללים המלווים את האידיילה.
השם באנגלית מופיע כך במקור של רמבו.

8. מצעד

קונדסים חסונים, מצחיקים! רבים מהם
ניצלו את עולמותיכם - בלי מצוקות
ומבלי להיחפז להפעיל את שכלם הטוב
והכרת מצפוניכם. אלו גברים בשלים!
עיניים הלומות כליל קיץ, אדומות-
שחורות, תלת-צבעוניות, פלדתיות
נקודות בכוכבי זהב. פרצופים מעוותים
כעופרת, חיורים, מוצתים. צרידותם
ההוללת! מצעד אכזר זה של סחבות!
יש בהם כמה צעירים...

הו, גן עדן אלים של עווית קוצפת!
סינים, הוטנטוטנים, צוענים, פתאים,
צבועים, בני מולך, חסרי בינה קשישים,
רודנים, שדים מבשרי רע. הם ממזגים
תכסיסים עממיים, אימהיים עם
תנוחות וחיבות חייתיות. הם מפרשים
מחזות חדשים ושירי "ילדות טובות".

השלישית - אינטריגות אהבה הנרקמות בפרס והרביעית - שוב בקרב "האינדיאנים" של צפון אמריקה. האופרה-בלט הוצגה כמעט מאתיים פעמים בחיי ראמו ואחר נזנחה. בתחילת המאה העשרים התחדשו ההערכה והגעגוע למוסיקה של ראמו ושני מלחינים צרפתים בולטים, קאמי סן-סנס ופול דוקה (Paul Dukas), בחרו להכין סוויטות קונצרטיים מן האופרה-בלט "האינדיאנים האצילים". משתי הסוויטות האלה בחר מאסטרו בירון שבעה מחולות, ואותם נשמיע בקונצרט הזה.

גם אם המוסיקה שהלחין ראמו אינה מכילה באמת מודוסים תורכיים ופרסיים ואין בה הרבה מסגנון השירה והריקוד של העמים הטרם-קולומביאניים, יש בה חן כובש ושובבות מידבקת, ואת מה שהחסירה המוסיקה, הוסיפה "אקסטרווגננטיות התפאורות, ססגוניות התלבושות וריבוי המחולות", כדברי רוסי. למשל, גרסת הבלט של הקטע שבו בחרנו לסיים את הלקט היום, רונדו ושמו "מחול הפראים", מבוצעת לעתים כך ש"אינדיאנים" עוטי נוצות ואזורי חלציים, אחזי תוף גדול ו"מקטרת שלום" מחוללים ריקוד אקזוטי, המבטא את אותנטיות החיים בטבע ואת אהבת השלום בין בני האדם באשר הם. את התוספת החוץ-מוסיקלית הזאת ראוי לזכור בשעת ההאזנה לרונדו הנמרץ של ז'אן-פיליפ ראמו - חזרתי וממכר כלחן של כישוף.

*למשל, באופרה-בלט "האינדיאנים האצילים" ניתן לפגוש את עות'מאן, זימה, עלי, זאיר, הואסקר ופטימה.

(או בשמותיה האחרים: טרגדיה לירית, בלט הרואי, פסטורלה הרואית) היא סוגת ביניים בין האופרה לבין הבלט והיא הפכה פופולארית מאוד בצרפת של תחילת המאה ה-18. באי הקונצרטים הצרפתים נלאו כבר מן הכובד והטראגיות של האופרה הרצינית, "אופרה סריה" נוסח איטליה, ועל כן לאריות ולרציטיביים המקובלים הוספו אינטרלודים תזמורתיים, קטעי מקהלה ובלטים.

ועוד חידוש נוסף ליצירת ראמו - האלמנט החוץ-אירופי הרמוז בשמה. ככל שהתרבו הגשרים בין אירופה לבין אמריקות והמזרח התיכון, החלו נציגיהם הבימתיים של מחוזות קסם "אחרים" לתפוס את מקום היצורים המיתולוגיים והקוזזי-היסטוריים שאכלסו את האופרות והבלטים של צרפת עד אז. הדמויות האקזוטיות האלה, נושאות שמות משונים*, לא צוירו, כמובן, על בסיס מחקר אנתרופולוגי. כל תכליתם הייתה למשוך תשומת לב ולשעשע, באמצעות ריטואלים מוזרים, מחולות משונים ומוסיקה זרה למשמע, ממש כפי שהתלוננו ה"לוליסטים".

האופרה-בלט מבית היוצר של ראמו הייתה עשויה פרולוג ושלוש או ארבע מערכות, שנקראו entrées, "כניסות". כל "כניסה" הייתה עצמאית בדמויותיה ובעלילתה, אף כי היה מכנה משותף רופף לכולן. הלייטמוטיב של "האינדיאנים האצילים" הוא אהבה בארצות רחוקות: ה"כניסה" הראשונה מכילה סיפור אהבה המתחולל בתורכיה, השנייה - בין בני האינקה של פרו לבין בני הכובשים הספרדים,

שנת 1722 החל לדרוך כוכבו של ז'אן-פיליפ ראמו כנגן, כמוסיקאי וכתיאורטיקן, ולא רק בצרפת אלא ברחבי אירופה כולה. ראמו, אורגניסט מגיל צעיר, פרט לאורך העשורים הראשונים של חייו על מקלדות של כנסיות, ניגן בכינור בתזמורות ובנוסף לזה - הלחין יצירות רבות-תחכום לצ'מבלו, מוטטים, קנטטות ושירים. ב-1733, בהיותו בן 50, פנה להלחין את האופרה הראשונה בחייו, **איפוליט ואריסי** שמה, ומיד אחרי הבכורה החל מתחולל קרב האיתנים הידוע בין "הלוליסטים", מוקירי סגנונו של ז'אן בטיסט לולי, אבי האופרה הצרפתית, לבין "הראמיסטים", אוהדי ראמו החדשן. ה"לוליסטים" קראו למוסיקת ראמו "מוזרה" "דיסוננטית" ו"בארוקית" - אז עדיין כינוי של נגאי - ואילו "הראמיסטים" ראו בו את אורפאוס המאה. הפילוסוף ז'אן-ז'אק רוסי, בעצמו מלחין שאפתן, אשר יושרו האינטלקטואלי אילץ אותו בשנות העשרים להתפעל מתובנותו התיאורטיות של ראמו, נהנה עתה להתנפל עליו בשצף קצף על כי הוא מלחין מוסיקה שופעת חושניות ועל כי האופרה "החדשה" שלו לוקה בתפאורות אקסטרווגננטיות, בתלבושות מצועצעות ובמחולות רבים מדי. ב-30 השנים שלאחר הפועת איפוליט ואריסי פרסם ראמו כ-30 יצירות מוסיקליות בימתיות ובכולן השליט את עקרונ עינוג העין והאוזן.

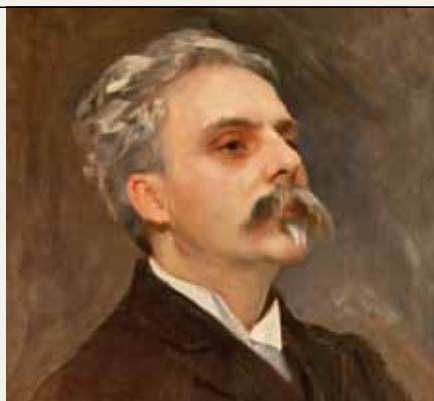
את חיבור האופרה-בלט "האינדיאנים האצילים" השלים ראמו במרס 1736, כשנתיים וחצי אחרי איפוליט ואריסי. אופרה-בלט

21 פעמים מושרת המילה רקוויאם (מנוחה) ברקוויאם של פורה. ב"מנוחה" היצירה פותחת ובה היא נחתמת. פורה ביקש על ידי בחירתו הטקסטואליות והמוסיקליות להצניע את אימי השאול ואת מפלת הרשעים ולהבליט את הייחול למנוחה נכונה. יש מי שכינו את היצירה "שיר ערש למתים".

מבקרי מוסיקה אוהבים לראות ברקוויאם של פורה מענה לרקוויאם של יוהנס ברהמס. מבחינת הסדר הכרונולוגי הדבר נכון: ברהמס השלים את רקוויאם שלו ב־1868 ורקוויאם פורה הולחן עשרים שנה אחר כך. נקודת דמיון חשובה בין השניים היא בראיית העולם הנשקפת מבעד לשתי יצירות האשכבה: שתיהן נחשבות הומניסטיות־אוניברסליסטיות יותר מנוצריית־דוקטרינריות. הנה דוגמה לכך ברקוויאם של פורה: בפרק המנחה הטקסט הקתולי המסורתי אומר "גאל את נשמות מתין הנאמנים". פורה בחר להשמיט את המילה "הנאמנים" (fidelium) ובזה פתח את דלת הגאולה לכל מתי תבל.

אך ההבדלים גדולים: רקוויאם פורה קצר בהרבה מרקוויאם ברהמס; תזמורו צנוע מזה של הארכי־רומנטיקן הגרמני; ומבחינת הטקסטים והשפה - בזמן שברהמס בחר להלחין נוסח גרמני של קטעי הברית הישנה והחדשה, בחר פורה, כרוב קודמיו, להלחין קטעים נבחרים מן הרקוויאם הלטיני הקתולי המסורתי, בלי מילה צרפתית אחת.

בפתיח - קיריה בקשת המנוחה מונחת על תן אחד: הפראזה הראשונה "מנוחת עולם מן

להם" מושרת כולה על התו לה בפיאניסימו; במילה "אדון" המנגינה מתרוממת ואת המשפט "ואור־תמיד יאיר להם" קרשצ'נדו מעצים לידי פורטה; על המילה luceat (יאיר) פורה חוזר ארבע פעמים וכך האור מתפשט כביכול ונפוץ לארבע כנפות תבל. הליווי התזמורתי נמוך המנעד מפזר בין הפראזות המושרות אקורדים אפלים, המדגישים עוד את האור המושר. פה ושם אקורדים דיסוננטיים מדגישים טקסטים רווי מתח, כגון בביטוי "עדיך כל בשר יבואו".

תוך דילוג על פרק "יום הזעם" השגור ברקוויאם, **המנחה** מופיעה. בתחילתה קנון, מעין פוגה אטית, בין זמרות האלט לזמרי הטנור; בסיומה קנון בין כל ארבעת קולות המקהלה; ובתווך - סולו בריטון. הפרק שבפי הבריטון, "מנחות ותפילות", היה יצירה עצמאית של פורה, בטרם שילב אותה ברקוויאם.

הפרק **קדוש**, נפתח בליווי מינימליסטי של נבל וכלי קשת כהשתקפויות עננים או כנפי

מלאכים, ומתוכו זמרות הסופרן והטנורים מפתחים שירת מענה, כמלאכי השרת הממללים עם חיות הקודש במלכות הרקיע. הטקסט **ישוע הרחום** מושם כולו בפי סופרן או קול סָבָל ילדי זך. הבחירה בטקסט הזה מאפשרת לפורה עוד חזרה ענוגה ושקטה אל ייחול המנוחה. אל בקשת היחיד של הסופרן (או הטרבל) מצטרפים הטנורים והמקהלה כולה בשירת סירוגים בפרק **שה האלוהים**. גם כאן בקשת ההארה (luceat) מזדהרת דרך קולות הסופרן הגבוהים, בטרם נוטלת אותה המקהלה כולה ומפיצה אותה בשירה רמה. מה שהחסיר פורה באי שילוב "יום הזעם" האימתני אחרי הפתיח, הוא משלים בפרק **גאלני**. כאן הפחד והרעד קיימים, אך כשהבריתון שר "עת ינועו שמים וארץ", המנגינה כה לירית והליווי כה הרמוני, עד כי ההשלמה גוברת על האימה. רק ב"יום שכולו זעם" המקהלה והתזמורת בהובלת החצוצרות, מוליכה את הרקוויאם לידי פסגה דרמטית. בפרק המסיים, **אל גן העדן**, המקהלה - בליווי פריטת נבל רכה - מובילה את המת אל ירושלים של מעלה, וממש כפי שבפתיח זכתה הארת האור לארבע חזרות מדגישות, כך כאן ירושלים.

בהלוויית פורה, בנובמבר 1924, הושמע הרקוויאם שלו בגרסתו המלאה. 22 שנים לפני כן, בראיון, אמר פורה על יצירתו: "אומרים שהרקוויאם שלי אינו מבטא את הפחד מפני המוות; יש אפילו המכנים אותו 'שיר ערש' למתים. העניין הוא שבדיוק כן אני רואה את המוות: כגאולה, כשאיפה לאושר עליון. לא כחוויה כואבת".

בריטון סולו

מנחות ותפילות

אנו מגישים לך, אדון. להללך.
קבלן-נא למען נשמותיהם של מי
שאת זכרם אנו
מעלים היום.
עשה, אדון,
שמן המוות יעברו אל החיים.
כאשר הבטחת בימי קדם
לאברהם ולזרעו.

המקהלה

הו ישוע, האדון המושיע,
מלך התפארה,
גאל את נשמות המתים
מיסורי שאול
ומבור תחתיות.
אל יפלו אלי מחשכים.
אמן.

3. קדוש

זמרות סופרן, זמרי טנור, זמרי בס
קדוש, קדוש, קדוש,
אדון אלוהי צבאות,
מלוא השמיים והארץ
כבודך.

הושע-נא במרומים.
קדוש.

4. ישוע הרחום

סופרן סולו
ישוע הרחום, האדון,
תן להם מנוחה,
ישוע הרחום, האדון,
תן להם מנוחה,
מנחות עולם.

Baritone solo

Hostias et preces
Tibi Domine, laudis offerimus.
Tu suscipe pro animabus illis,
Quarum hodie
Memoriam facimus.
Fac eas, Domine,
De morte transire ad vitam,
Quam olim Abrahae promisisti
Et semini eus.

Chorus

O Domine, Jesu Christe,
Rex Gloriam,
Liberas animas defunctorum
De poenis inferni
Et de profundo lacu.
Ne cadant in obscuro.
Amen.

III. Sanctus

Sopranos, tenors, basses
Sanctus, Sanctus, Sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli et terra
Gloria tua.

Hosanna in excelsis.
Sanctus.

IV. Pie Jesu

Soprano solo
Pie Jesu, Domine,
Dona eis requiem.
Pie Jesu, Domine,
Dona eis requiem,
Sempiternam requiem.

1. פתיח - קיריה

זמרי טנור

מנחת עולם תן להם,
אדון,
ואור-תמיד יאיר להם.

זמרות סופרן

לך תהילה בציון, אלי,
ולך ישולם נדר
בירושלים.

המקהלה

שמעה תפילתי,
עדיך כל בשר יבואו.
אדון רחם,
המושיע רחם,
רחם.

2. אופרטוריום (מנחה)

זמרות אלט, זמרי טנור

הו האדון, ישוע המושיע,
מלך הכבוד,
גאל את נשמות המתים
מיסורי שאול
ומבור תחתיות.
הו, האדון, ישוע המושיע,
מלך הכבוד,
גאל את נשמות המתים
מלוע הארי.
לבל יבלען התפת.

זמרות אלט, זמרי טנור,
זמרי בס

הו האדון, ישוע המושיע,
מלך הכבוד,
אל יפלו אלי מחשכים.

I. Introitus - Kyrie

Choir, tenors

Requiem aeternam dona eis,
Domine,
Et lux perpetua luceat eis.

Sopranos

Te decet hymnus, Deus, in Sion,
Et tibi reddetur votum
In Jerusalem.

Choir

Exaudi orationem meam,
Ad te omnis caro veniet.
Kyrie eleison,
Christe eleison,
Eleison.

II. Offertorium

Altos, tenors

O Domine, Jesu Christe,
Rex Gloriam,
Liberas animas defunctorum
De poenis inferni
Et de profundo lacu.
O Domine, Jesu Christe,
Rex Gloriam,
Liberas animas defunctorum
De ore leonis,
Ne absorbeat eus Tartarus.

Altos, tenors,
basses

O Domine, Jesu Christe,
Rex Gloriam
Ne cadant in obscuro.

המקהלה
יאחזוני חיל ורעדה
בהגיע שעת המבחן
והזעם בוא יבוא.

אותו יום, יום שכולו זעם,
פורענות ומצוקה,
אותו יום, יום גדול ורב,
ומר מאוד.

מנוחת עולם תן להם,
אדון,
ואור תמיד יאיר להם.
גאלני, אדון,
ממוות נצחי,
גאלני, אדון.

7. אל גן העדן

זמרות סופרן
אל גן העדן יוליכוך המלאכים,
בבואך יקדמוך
הקדושים המעונים
ויוליכוך אל
עיר הקודש ירושלים.

המקהלה
ירושלים.

זמרות סופרן
מי יתן ומקהלת המלאכים
תקביל את פניך
ועם אלעזר, אביון-מקדם,
תמצא מנוחת עולם.

המקהלה
תמצא מנוחת עולם.

Choir

Tremens factus sum ego et timeo,
Dum discussio venerit
Atque ventura ira.

Dies illa, dies irae,
Calamitatis et miseriae,
Dies illa, dies magna
Et amara valde.

Requiem aeternam dona eis,
Domine,
Et lux perpetua luceat eis.
Libera me, Domine,
De morte aeterna,
Libera me, Domine.

VII. In Paradisum

Sopranos

In Paradisum deducant Angeli,
In tuo adventu
Suscipiant te Martyres,
Et perducant te
In civitatem sanctam Jerusalem.

Chorus

Jerusalem.

Sopranos

Chorus Angelorum
Te suscipiat,
Et cum Lazaro quamdam paupere
Aeternam habeas requiem.

Chorus

Aeternam habeas requiem.

5. שה האלוהים

זמרי טנור
שה האלוהים,
הנושא את עוונות העולם,
תן להם מנוחה.

המקהלה

שה האלוהים,
הנושא את עוונות העולם,
תן להם מנוחה.

זמרי טנור

שה האלוהים,
הנושא את עוונות העולם,
תן להם מנוחה.
מנוחת עולם.

המקהלה

אור עולם יאיר להם, אדון,
עם קדושיך לנצח,
כי חננוך אתה.

תנה להם מנוחת עולם
ואור תמיד יאיר להם.

6. גאלני

בריטון סולו

גאלני, אדון,
ממוות נצחי,
ביום האימים ההוא,
עת ינועו
השמים והארץ,
עת תבוא לשפוט
את העולם באש.

V. Agnus Dei

Tenors, choir

Agnus Dei,
Qui tollis peccata mundi,
Dona eis requiem.

Choir

Agnus Dei,
Qui tollis peccata mundi,
Dona eis requiem.

Tenors

Agnus Dei,
Qui tollis peccata mundi
Dona eis requiem,
Sempiternam requiem.

Choir

Lux aeterna luceat eis, Domine,
Cum sanctis tuis in aeternam,
Quia pius es.

Requiem aeternam dona eis,
Domine,
Et lux perpetua luceat eis.

VI. Libera me

Baritone solo

Libera me, Domine,
De morte aeterna,
In die illa tremenda,
Quando coeli movendi
Sunt et terra,
Dum veneris judicare
Saeculum per ignem.

Fauré's Requiem

SEASON
30
2013
2014

Avner Biron conductor
Sarah Fox soprano (UK)
Guy Pelc baritone (Israel)
Esti Rofé flute (Israel)
The Israeli Vocal Ensemble
Music Director: **Yuval Ben Ozer**

- **Claude Debussy** (1862-1918)
Syrinx for solo flute
 - **Benjamin Britten** (1913-1976)
Les Illuminations for soprano and strings
op. 18
 - **Jean-Philip Rameau** (1683-1764)
7 entrées from suites 1 and 2
of "Les Indes Galantes"
- Intermission
- **Gabriel Fauré** (1845-1924)
Requiem in D minor op. 48
for mixed chorus, soloists and orchestra

Tel Aviv / Tel Aviv Museum of Art
Friday, October 11 2013 at 13:00
Saturday, October 12 2013 at 20:00
Sunday, October 13 2013 at 20:30

Jerusalem / Henry Crown Hall
Tuesday, October 15 2013 at 20:00

Ariel / Performing Arts Center
Wednesday, October 16 2013 at 20:00

Haifa / Rappaport Hall
Thursday, October 17 2013 at 20:00

Akko / Municipal Conservatory Hall
Saturday, October 19 2013 at 21:00
(Haydn's symphony no. 34 will replace Britten's Les Illuminations.
Soprano Claire Meghnagi will replace Sarah Fox)

We wish to thank the daughters of Akiva Atzmon z"l for lending us the violin he played so masterfully whenever he was not busy establishing the State of Israel. The violin with its unique timbre will be played by Étienne Meneri, principal player of the second violin section.

Program Notes: Benny Hendel **Design:** Hagit Maimon

The Israel Camerata Jerusalem

Music Director and Founder: **Avner Biron**

Advisor: **Josef Bardanashvili**

The musicians

*principal player **assistant principal

1st Violin

Matan Dagan*
Natalie Sher*
Carmela Leiman**
Michael Boyaner
Pavel Galaganov
Sophia Kirsanova
Roman Yusupov

2nd Violin

Étienne Meneri*
Eduard Reznik*
Michael Kontsevich
Zina Levin
Keren Lipker

Viola

Michael Plaskov*
Doron Alperin
Boris Rimmer
Andrei Shapelnikov

Cello

Yefim Eisenstadt*
Marina Katz*
Zvi Orleansky*
Alexander Sinelnikov**

Bass
Dmitri Rozenzweig*
Genadi Litvin

Flute

Esti Rofé*

Oboe

Muki Zohar*
Ori Meiraz

Bassoon

Mauricio Paez*
Kristijonas Grigas

French Horn

Alon Reuven*

Honorary fellow violonist: Arnold Kobiliansky

Guest musicians: Michael Melzer, flute and recorder; Amit Salomon, horn; Dima Levitas and Marat Gurevich, trumpet; Karen Phenpimon Zehavi, timpani; Iris Globerson Hirsch, harpsichord & organ; Olga Moitlis, harp

Board of Directors and Members of Association

*Member of the board

Prof. Ruth Arnon*, Chairman
Jacob Aizner*
Dr. Hanan Alon

Shimshon Arad
Prof. Avi Ben Basat
Robert Drake

Izaak Elron*
Prof. Menachem Fisch*
Prof. Benny Geiger*

Yair Green*
Prof. Moshe Hadani*
Prof. Uri Karshon

Raanan Kop, CPA
Nissim Levy
Baruch Shalev*

Administration

General Manager: Ben-Zion Shira
Administrative Manager: Michael Kontsevich
Producer and Librarian: Moran Magen

Marketing Manager: Tamar Umansky
Sales: Dagan Feder
Stage Manager: Valery Aksyonov

Legal Advisor: Adv. Ami Folman
Accountant: Sarit Yitshaki

Office: 13 HaHagana St. (HaGiv'a HaTsarfatit) Jerusalem | Tel: +972-2-5020503 Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com | Email: info@jcamerata.com

The Orchestra is supported by: The Ministry of Culture and Sport | The Municipality of Jerusalem
The Marc Rich Foundation | and by the generous support of various donors.

SEASON
30
2013
2014

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALEM
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

FAURÉ'S REQUIEM